
WYDAWNICTWA

Recenzje

***Wychowanie w rodzinie. Przekaz tradycji i kultury na przestrzeni wieków, tom 1,* red. S. Walasek, L. Albański, Wydawnictwo: Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2011, ss. 276.**

Historycy wychowania Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego oraz pedagodzy Wydziału Humanistycznego Karkonoskiej Państwowej Szkoły Wyższej w Jeleniej Górze powołali serię wydawniczą pod tytułem „Wychowanie w rodzinie”. Jej idea jest stworzenie interdyscyplinarnej płaszczyzny do wymiany poglądów, prezentowania wyników badań, proponowania praktycznych rozwiązań problemów dotyczących rodziny. Inicjatorzy serii pragną na łamach kolejnych tomów zaprezentować wielowymiarowy obraz rodziny, „malowany” przez reprezentantów różnych dyscyplin naukowych, z krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych.

Pierwszy tom wspomnianej serii stanowi, wydana w 2011 r., praca *Wychowanie w rodzinie. Przekaz tradycji i kultury na przestrzeni wieków* pod redakcją Stefanii Walasek i Leszka Albańskiego. Jest ona częściowo plonem I Międzynarodowej Konferencji, zorganizowanej w maju 2010 r. w Jeleniej Górze i Szklarskiej Porębie, której hasło przewodnie brzmiało: „Wychowanie w rodzinie. Konteksty historyczne i współczesne”. Publikacja rozpoczynająca serię wydawniczą dotyczącą problematyki rodziny prezentuje więc przedmiot (czy raczej podmiot) swych zainteresowań w perspektywie historycznej.

Praca została uporządkowana tematycznie i podzielona na cztery części. W pierwszej zamieszczono artykuły przedstawiające wychowanie w rodzinie szlacheckiej i ziemiańskiej; druga zawiera opisy wychowania w rodzinie chłopskiej; w trzeciej przedstawiono rodzinę w wielokulturowym społeczeństwie XIX i XX w.; natomiast część czwarta prezentuje rodzinę w świetle poglądów działaczy politycznych i społecznych oraz wspomnień.

W pierwszej części recenzowanej książki – jak już wspomniano wcześniej – autorzy artykułów opisują ideały, wzorce, metody i oddziaływania wychowawcze w rodzinie szlacheckiej i ziemiańskiej na przestrzeni XVI–XIX w. Marie Marečková przedstawia role kobiet i mężczyzn w rodzinach mieszczańskich. Edyta Kahl analizuje pedagogiczne rozważania m.in. M. Reja, A. F. Modrzewskiego, S. Petrycego czy A. M. Fredry nad modelem wychowania szlacheckiego. Barbara Ciupińska i Jan Ryś wskazują na rolę rodziny

szlacheckiej w wychowaniu wojskowym i praktycznym przygotowaniu do służby wojskowej. Aneta Bołdyrew przedstawia przemiany modelu rodzinnego ziemian w XIX i na początku XX w., będące wynikiem utraty przez Polskę niepodległości, ale także popularyzacji poglądów zachodnioeuropejskich pedagogów.

Druga część opracowania umożliwia porównanie wartości przekazywanych w procesie wychowania w rodzinach chłopskich na początku XX w. oraz XXI w. Agata Samsel opisuje system wartości rodziny wiejskiej w kontekście zmian zachodzących w okresie Drugiej Rzeczypospolitej. Szczególnie zwraca uwagę na rosnące znaczenie wykształcenia i rozwój aspiracji dzieci chłopskich w zakresie edukacji. Natomiast Anna Józefowicz wskazuje na wiodącą rolę matki w budowaniu i utrzymaniu rodziny w tej grupie społecznej. Dla porównania Katarzyna Palka przybliży czytelnikowi problemy, z którymi borykają się współczesne rodziny wiejskie. Konkluduje, że ciągle trudno mówić o równych szansach edukacyjnych młodzieży wiejskiej i miejskiej w sytuacji istnienia nierówności kulturowych i materialnych w ich rodzinach.

W kolejnej części autorzy artykułów prezentują sytuację rodzin niektórych mniejszości narodowych żyjących wśród polskiej społeczności od XIX w. aż do czasów teraźniejszych. Dzięki Urszuli Wróblewskiej czytelnik może poznać zabiegi rodzin tatarskich w Drugiej Rzeczypospolitej, zmierzające do zachowania własnej odrębności religijnej i etnicznej, przy jednoczesnym traktowaniu Polski jako ojczyzny. Jaroslav Vaculik analizuje kroniki rodzin Czechów wołyńskich i ich trudne losy począwszy od 1869 aż do roku 1947. Pochodzenie rodzin łemkowskich i ich starania w Polsce o uznanie odrębności etnicznej – zakończone sukcesem dopiero w 2005 r. – opisuje Beata Orłowska. Natomiast Mirosław Zdulski porusza problematykę stosunku rodzin romskich do zdrowia ich dzieci. Swoistym podsumowaniem trzeciej części jest artykuł Łukasza Albańskiego przedstawiający polską rodzinę imigrancką w Ameryce, czyli postawioną w sytuacji bycia mniejszością narodową.

Czwarta część omawianej publikacji przybliży poglądy oraz wspomnienia polityków i działaczy społecznych na temat rodziny. Wiesław Jamrożek prezentuje przekonania działaczy i teoretyków galicyjskiej socjalnej demokracji, Agnieszka Suska analizuje poglądy Józefa Becka, a Izabela Stelmasiak opisuje rodzinne doświadczenia Janusza Jędrzejewicza. W części tej zamieszczono także artykuł Joanny Szalińskiej dotyczący obrazu macierzyństwa zapisanego w dziewiętnastowiecznych poradnikach książkowych oraz artykuł Pauliny Litwackiej opisujący rodzinne wątki w biografii i twórczości Jana Rybowicza.

Lekturę książki *Wychowanie w rodzinie. Przekaz tradycji i kultury na przestrzeni wieków* należy polecić wszystkim teoretykom i praktykom zainteresowanym szeroką problematyką rodziny, reprezentantom wielu dyscyplin naukowych. Poruszone zostały w niej bowiem kwestie podstawowe, dotyczące roli rodziny w wychowaniu dzieci i młodzieży. Jednocześnie uzupełniono wiedzę o rodzinie żyjącej w okresie od XVII do XXI w., w oparciu o bogate materiały źródłowe i literaturę przedmiotu. Wprowadzono jakże aktualne wątki wychowania w społeczeństwie wielokulturowym. Pozostaje tylko oczekiwać na kolejne tomy zapowiadanej serii wydawniczej.

Anna Knocińska